

2020

Arviointikertomus 2020

TARKASTUSLAUTAKUNTA
KEMIN KAUPUNKI

Sisällys

JOHDANTO	4
1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TARKASTUSTOIMINTA	5
1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano	5
1.2 Tarkastustoiminta	8
1.3 Sidonnaisuusilmoitusten ilmoittamisvelvollisuuden valvonta	8
2. VUODEN 2019 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KESKEISTEN ASIOIDEN JÄLKISEURANTA	10
3 VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUKSEN LAUSUNTOJEN TÄYDENTÄMINEN	14
4. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN VUONNA 2020.....	17
4.1 Kemin kaupungin taloudellisen tuloksen muodostuminen vuonna 2020	17
4.2 Alijäämäisen tilinpäätöksen vaikutukset kunnan toimintaan	18
4.3 Kemin kaupungin ohjaus- ja johtamisjärjestelmä	18
4.4 Kemin kaupunkistrategia	19
4.5 Kuntatalouden näkymät koko valtakunnan tasolla	20
4.6 Alijäämäisen tilinpäätöksen vaikutukset kunnan toimintaan	21
5. ARVIOINTITOIMINTA	23
6. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINNIN TYÖOHJELMAN MUKAISTEN KUULEMISTEN HAVAINNOT	26
6.1 TALOUS	26
6.1.1 Ajankohtaiset talousasiat ja talouden tasapainottamisohjelma.....	26
6.1.2 Tilintarkastajan ja talousjohtajan kuulemiset.....	26
6.1.3 Kaupunginjohtajan kuuleminen	27
6.2 KONSERNIOHJAUS.....	28
6.2.1 Tiedonkulku ja valvonta tytäryhtiöissä	28
6.2.2 Kemin Energia ja Vesi Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen.....	28
6.2.3 Kiinteistö Oy Itätuulen toimitusjohtaja Tuomo Svanbergin kuuleminen	29
6.2.4 Kemin Matkailu Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen	29
6.2.5 Kemin Satama Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen.....	30
6.3 Investointien ja hankintojen jälkiseuranta	31
6.3.1 Investoinnit ja hankinnat.....	31
6.4 Kaupunkitarkastajan kuuleminen	31
6.5 Nuorisotyö	31
6.5.1 Nuoriso- ja liikuntajohtajan kuuleminen	31
6.5.2 Kemi Factorin ja tapahtumatoimiston esittely.....	32
• Pienellä porukalla ja budjetilla saatu tuotettua hienoja palveluita ja esityksiä.....	32
6.5.3 Meriva sr toimitusjohtajan kuuleminen	32

6.5.4 Yksilönohjaajan kuuleminen	33
7. KESKEISIMMÄT HAVAINNOT	35
8. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	36
LÄHTEET	37

JOHDANTO

Vuosi 2020 jää historiaan poikkeuksellisena Koronavirusepidemian vuoksi. Kemin kaupungin kokouskäytännöt uudistettiin ja otettiin käyttöön etäkokoustaminen. Se vaati opettelua ja onnistui vaihtelevasti. Kukaties koulutusta olisi pitänyt olla enemmän tai ainakin tarjottuun koulutukseen olisi pitänyt hanakammin luottamushenkilöiden tarttua.

Mitä luultavammin vuonna 2020 kaikki valtuustoryhmät viimeinkin ymmärsivät, että Kemin taloudellinen tilanne on todella vaikea ja viimeistään nyt on orientoiduttava tosissaan Kemin kuntatalouden kuntoon saattamiseen ja valtuuston hyväksymän talouden tasapainottamisohjelman noudattamiseen. Ilman valtiovallan korona-avustuksia tilanne olisi katastrofaalinen. Niin työntekijät, virkamiehet kuin nimenomaan luottamushenkilöt aistivat ja priorisoivat asian yhteiseksi ykkösasiaksi.

Tarkastuslautakunta on koko valtuustokauden ajan pitänyt esillä omistajaohjausta ja siinä ilmeneviä puutteita. Luottamushenkilöiden kaksoisroolituksista ja niiden esiintuomista jääviysongelmista päästäneen eroon seuraavalla valtuustokaudella. Omistajaohjauksen parantaminen tulee ajankohtaiseksi lähitulevaisuudessa Kemin kaupungin organisaatiomuutoksen astuessa voimaan.

Kemissä 2.6.2021

Tarkastuslautakunta

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TARKASTUSTOIMINTA

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Tarkastuslautakunta on kaupunginvaltuuston asettama lakisääteinen lautakunta, jonka tehtävistä on määrätty kuntain 121 §:ssä. Sekä tarkastuslautakunnan puheenjohtajan että varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Tarkastuslautakunta antaa vuosittain kaupunginvaltuustolle arviointikertomuksen siitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet.

Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen. Samassa yhteydessä tarkastuslautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja mahdollisen toimenpideohjelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Nykyinen valtuusto ja tarkastuslautakunta aloittivat toimintansa 1.6.2017.

Varsinainen jäsen	Varajäsen
Jaana Kotkansalo, puheenjohtaja	Ulla Alatalo
Aili Virtala, varapuheenjohtaja	Marja-Leena Tervahauta
Kari Hanhisuanto	Laura Moilanen
Veikko Kumpumäki	Ari Mäläskä
Matti Viitanen	Petri Kittilä
Kaisu Liiten	Marjaliisa Kelhä 8.2.2021 saakka Raimo Holopainen 8.2.2021 lähtien
Merja Liuski	Kimmo Peltonen
Juha Puro	Markku Pudas
Aki Pyykkö	Jukka Halttunen
Mikko Anttila	Elina Heinonen

Työkaudella 2020-2021 tarkastuslautakunnan esittelijöinä ovat toimineet puheenjohtaja sekä kaupunginlakimies Eerika Pekkala. Lautakunnan sihteerinä toiminut hallintosihteeri Sanna Kotajärvi.

Tarkastuslautakunnan yhtenä tehtävänä on seurata kunnan toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden toimintaa. Lautakunta sopii keskinäisellä työnjaolla eri toimielinten hallinnon seuraamisesta sekä kerää tietoja palvelutoiminnan toimivuudesta ja tavoitteiden toteutumisen tilanteesta. Salassa pidettävän aineiston käytettäväksi saamisesta lautakunta päättää erikseen.

Arviointityöhön tarvitsemaa tietoaineistoa tarkastuslautakunta kerää kaupungin johdon, viranhaltijoiden ja muiden asiantuntijoiden kuulemisista. Arviointityön tulokset kootaan vuosittain tehtävään arviointikertomukseen, joka käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Käsittelyn jälkeen kaupunginhallitus pyytää vastauksia arviointikertomuksen kannanottoihin ja ne käsitellään syksyllä

valtuustossa. Vuoden 2020 arviointityön pohjana on talousarvio ja –suunnitelma 2019-2022 sekä hyväksytyt käyttösuunnitelmat, hyvinvointikertomus/-suunnitelma sekä vuoden 2020 tilinpäätös ja kaupunkistrategia.

Lautakunnan jäsenten hallinnon seurantavastuu on seuraava:

Kaupunginhallitus ja -valtuusto	Kaikki jäsenet
Konserni- ja suunnittelujaosto	Matti Viitanen
Sosiaali- ja terveyslautakunta	Mikko Anttila & Kaisu Liiten
Koulutuslautakunta	Veikko Kumpumäki, Merja Liuski
Tekninen lautakunta	Aili Virtala, Juha Puro
Kulttuurilautakunta	Kari Hanhisuanto, Aki Pyykkö

Tarkastuslautakunnan havainnot:

Kulttuurilautakunta: Menneellä kaudella kulttuurilautakunta kokousti niin etänä kuin lähikokouksina. Lautakunta teki päätökset likimain yksimielisesti ja perusteellisesti keskustellen. Silvennoisen Karin ja Hilka Heikkisen jäätyä eläkkeelle esittelijänä on toiminut Anne Toppari, joka toimii myös kirjastotoimenjohtajana.

Kulttuurikeskuksen sisäilmaongelmat aiheuttivat nimenomaan Kemin kaupunginteatterille kohtuuttomia vaikeuksia ja sopeuttamisratkaisuja. Vuoden toiminta oli kaikkea muuta kuin normaali. Teatterin tilaratkaisuihin on löydettävä pysyvä vaihtoehto. Edelleen on toivottavaa, että lähikunnat lähtisivät mukaan toteuttamaan "Meri-Lapin teatteria".

Sama ongelma on Kemin kaupunginorkesterin puolella.

Sauvosaaren urheilukentän saneeraus oli erinomainen ajoitus- ja käyttöönottoesimerkki. Sen sijaan jalkapalloiluun liittyvät taloudelliset ongelmat romahduttivat lopullisesti suurin toivein aikanaan hankitun/pystytetyn kuplahallin. Nyt on vihdoinkin uskallettava rakentaa kiinteä, monia lajeja palveleva halli - talousalueelle.

Lautakunta selvisi hyvin taloudellisesti vaikeasta vuodesta ja pysyi annetussa raamissa.

Tekninen lautakunta: Tekninen lautakunta on toiminut vuoden 2020 aikana erittäin hyvin niin talouden kuin toiminnan osalta. On pysytty budjetissa. Uuden Pajarinrannan päiväkodin rakentaminen on aloitettu, valituksista huolimatta. Saadaan vihdoinkin lapsille terveelliset tilat kasvulle ja kehitykselle sekä työntekijöille. Lautakunta on kokoontunut terveysturvallisesti koko koronavuoden ajan läsnä. Olemme lautakunnassa valmistelleet koko vuoden Metsä Fibren tehtaalle uusia

tiehankkeita. Näistä johtuen kaupungin velkamäärä kasvaa huomattavasti. Se on asia, joka huolestuttaa ja toivomme, että valtio tukisi kaupunkia. Metsä Fibren tehtaan myötä on tullut lisää suunnittelutyötä. Toiseksi rakennustarkastajaksi on valittu Virpi Mäki-Iso. Yhdyskuntatekniikan päällikkö Mika Grönvall on valmistellut ja esitellyt käsiteltävät asiat erittäin hyvin ja kaikki asiat on käsitelty yksimielisesti eikä ole ollut äänestyksiä.

Koulutuslautakunta: Koulu- ja päiväkotiverkon päivitystyö saatiin päätökseen.

Pajarinrannan päiväkodin rakennustyö alkoi ja valmistuu suunnitelman mukaan 11/2020. Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan vuoteen 2030 mennessä päiväkodin henkilöstörakennetta tulee muuttaa. Uuteen päiväkotiin on tarkoituksenmukaista rekrytoida henkilöstöä varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaisesti.

Kemin vastaanottokeskuksen lopetus vaikutti myös laajalti eri toimintoihin. Maahanmuuttajien peruskoulua ei enää aloiteta syksyllä 2021. Maahanmuuttajien peruskoulun lopettamiseen vaikutti myös vähäinen opiskelijamäärä.

Rajaamistoimet koronaviruksen COVID-19, leviämisen estämiseksi onnistui hyvin.

Sosiaali- ja terveyslautakunta: Koronavuosi on vaikuttanut sosiaali- ja terveyspalveluihin monella tavalla. Joidenkin palvelujen käyttäminen on vähentynyt, koska ihmiset eivät ole halunneet koronan pelossa käyttää palveluja, joissa ollaan lähellä toisia henkilöitä. Näin ollen mahdollisen hoitovelan määrän kasvusta ollaan huolissaan.

Terveyskeskus (Mehiläinen) muutti lokakuussa uusiin tiloihin. Tilat on remontoitu terveyskeskuksen käyttöön ja ovat toivottavasti ajanmukaiset ja palvelevat asiakkaita.

Vanhuspalvelulaki mitoituksineen astui voimaan 1.10.2020 ja aiheuttaa Kemissäkin muutoksia siirtymäajan puitteissa. Muutokset tulevat vaikuttamaan siten, että lisääntyneet henkilötyövuodet ja myös kustannukset tulevat lisääntymään, myös palvelusetelin arvossa henkilöstömitoitus tulee näkymään. Henkilökunnan lisäys tulee lisäämään vanhusten hyvinvointia laitoksissa. **Kysymys:** miten hoitajamitoituksen lisäys on toteutumassa ja miten se on vaikuttanut palvelusetelin arvoon?

Lastensuojelun perhepalveluissa on ollut valmisteilla perhehoidon toimintaohje palvelujen selkiyttämiseksi. Ohje on jätetty pöydälle lisävalmistelua varten.

Kemin kotihoidossa on otettu käyttöön niin sanottu Kemin malli, joka on osoittautunut toimivaksi ja jota kehitetään edelleen.

1.2 Tarkastustoiminta

Kemin kaupungin tarkastussääntö toimii ulkoisen valvonnan johtosääntönä. Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 29.1.2018 § 5 toimikaudelle 2018-2020 tilintarkastajayhteisöksi KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:n ja vastuullisena tilintarkastajana toimii JHT, KHT Tapio Raappana. KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy jatkaa tilintarkastajayhteisönä myös toimikaudella 2021-2023., kaupunginvaltuuston 08.03.2021 pidetyn kokouksen § 28 mukaisesti.

Vuoden 2020 arviointikertomus käsitellään kaupunginvaltuuston kokouksessa 14.6.2021. Esitettävä arviointi perustuu kaupunginhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen, tarkastuslautakunnan käytössä olleeseen muuhun tietoaineistoon sekä viranhaltijoiden ja muiden asiantuntijoiden kuulemiseen. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

1.3 Sidonnaisuusilmoitusten ilmoittamisvelvollisuuden valvonta

Kuntalain 84 §:ssä määriteltyjen luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa. Jokainen ilmoitusvelvollinen on itse vastuussa sidonnaisuusilmoituksen tekemisestä. Tarkastuslautakunta valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

Tarkastuslautakunta voi kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta. Tarkastuslautakunta merkitsi tiedoksi luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden antamat sidonnaisuusilmoitukset 26.5.2021 kokouksessaan. Kokouksessa käsiteltiin myös lista ilmoitusvelvollisista, joilta sidonnaisuusilmoitus oli tekemättä myös 29.8.2019. Kaupunginvaltuustolle sidonnaisuusilmoitukset viedään tiedoksi 14.6.2020 kokoukseen. Valtuuston käsittelyyn mennessä sidonnaisuusilmoituksen olivat tehneet kaikki kaupungin keskeiset johtavat viranhaltijat. Luottamushenkilöistä kuntalain mukaisen sidonnaisuusilmoituksen oli tehnyt 69. Sidonnaisuusilmoitus puuttui kolmelta luottamushenkilöltä.

2. VUODEN 2019 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KESKEISTEN ASIOIDEN JÄLKISEURANTA

Arviointikertomus on käsitelty valtuuston kokouksessa 1.6.2020. Hallintokunnilta pyydettiin lausunnot ja kannanotot seuraavista asioista 30.9.2019 mennessä kaupunginhallitukselle ja sen jälkeen valtuustolle:

Vuoden 2019 työohjelman kuulemisten ja annettujen selvitysten sekä tarkastuslautakunnan omien havaintojen perusteella tarkastuslautakunta pyysi toimialoilta selvitykset, lausunnot ja kannanotot seuraavista asioista:

✓ **Kemin kotihoitokeskus:**

Avi teki Kotihoitokeskuksen henkilöstölle työolosuhdekyselyn tammikuussa 2019. Onko siinä nousseisiin epäkohtiin puututtu ja onko sen jälkeen käynnistetty henkilöstön kanssa yhteistyössä aloitettu kehittämissuunnitelma valmis?

VASTAUS: Kotihoitokeskuksessa on puututtu AVIn nostamiin epäkohtiin. Kotihoitokeskuksessa on aloitettu kehittämissuunnitelma, joka osittain on jo valmis ja joitakin osin on valmistumisaikatauluksi sovittu vuoden 2020 loppu. Kotihoidon sähköinen käsikirja kokonaisuudessaan valmistuu vuoden 2020 loppuun mennessä. Kotihoidon perehdytysmalli on jo valmis. Tehtävänkuvat on määritetty ja laadittu. Sijaispoolin hoitajien tehtävänkuvaa on selkiytetty. Hoiva-avustajien tehtävän kuva on määritetty. Yhteistyö eri kumppaneiden kanssa on aktivoitunut ja vahvistunut. Tiedonkulun parantamisessa sisäiset palaverikäytännöt on kuvattu.

Miten saadaan henkilöstö pysymään ja rekrytoitua uutta työvoimaa? Millaisia vetovoimatekijöitä kotipalvelulla ja Kemillä on, että työntekijöitä saadaan, he viihtyvät ja jaksavat työssään?

VASTAUS: Esimiestyötä tekevät ovat itse arvioineet johtamista kyselyn avulla. Hoitotyön palveluesimies vaihtui kesäkuussa ja syksyllä vaihtuu toinen palveluesimies. Kemin malli on lisännyt työssä viihtyvyyttä ja jaksamista työssä. Kemin mallin arvioinnit on esitelty sosiaali- ja terveyslautakunnalle toukokuussa 2020. Kotisairaanhoidossa on tehty perehdyttämiskansio oppilaitosyhteistyönä. Koulutukseen panostetaan. Kotihoidossa on toteutettu sisäistä koulutusta osaamisen vahvistamiseksi. Haipro koulutukseen panostetaan syksyn 2020 aikana. Sähköinen oppimisympäristö Skhole on otettu kesällä käyttöön. Käyttönoton tukeen panostettu syksyksi. Moniammatillinen kirjaamiskoulutus oli suunniteltu huhtikuulle, tämä siirtyi myöhemmäksi. Lähihoitajien ja hoiva-avustajien oppisopimuskoulutus on aloitettu.

1.1.2020 voimaan astui uusi työaikalaki, jonka mukaisesti työntekijöille on taattava tarvittava lepotuntimäärä. Onko nykyisellä henkilöstömäärällä saatu toteutettua työvuorot lain edellyttämällä tavalla?

VASTAUS: Uuden työaikalain toteutusta suunniteltiin yhdessä ammattijärjestöjen kanssa. Työaikalaki on edellyttänyt lisähenkilöstöä ympärivuorokautisissa yksiköissä. Kotihoidossa suunnittelu- vaiheessa henkilöstö riittää, mutta toteutuksessa ei. Sijaisuuksiin on vaikea saada henkilöstöä. Yli- töitä on teetetty, erityisesti kesän aikana. Resurssien turvaamiseksi on ollut tavoitteena laajentaa palvelusetelin käyttöä ja käyttö on jonkin verran lisääntynyt. Myös yksityisillä palveluntuottajilla on haasteita henkilöstön saatavuudessa.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Miksi suunnittelu ja käytäntö eivät kohtaa?

Tarkastuslautakunnan esittää huolensa kotisairaanhoidon ja kotihoidon henkilöstön jaksa- misesta. Jatkuvat muutokset kuormittavat niin henkilöstöä kuin esimiehiäkin. Esimiehen nopea reagointi muutoksiin ja ongelmien ennaltaehkäisy sekä alaisten tukeminen on en- siarvoisen tärkeää. Kemin kotihoidon ja kotisairaanhoidon henkilöstövaje jatkuva ja sai- rauslomat kuormittavat työssä olevaa henkilöstöä. Esimerkiksi kotisairaanhoidosta paika- taan kotisairaalan henkilöstövajetta. Lisää henkilöstöresursseja saatava. Huolissaan ollaan myös työn käyttäytymiseen liittyvistä asioista, vaara- ja uhkatilanteista.

VASTAUS 2020: Rekrytointiin käytetään Kuntarekry- järjestelmää, joka toistaiseksi ei ole ollut riit- tävä ja vaikuttava. Rekrytoinnin kehittämissuunnitelmaa on tehty sosiaali- ja terveystoimessa. Suunnitelma on keskittää rekrytointia ja mahdollistaa henkilöstön joustava liikkuminen yksiköistä toiseen muuttuvissa henkilöstötarpeissa. Poikkeusolojen ajan Kemissä perustettiin soteammattilai- sille resurssikeskus, jonka kautta kotihoitoon sijoitettiin muun muassa varhaiskasvatuksesta työn- tekijöitä. Tämän kokemuksen pohjalta voidaan kehittää sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöre- surssin kohdentamista keskitetysti.

Tulevaisuuden resurssitarpeen ennakkointiin liittyen kouluilla on käyty puhumassa alan opiskeli- joille. Lisäksi opiskelijoiden perehdyttämiseen kotihoidossa on panostettu ja opiskelijoita on otettu mukaan yksikön kehittämistyöhön.

Uusi työaikalaki huomioidaan työvuorosuunnittelussa. Kotihoidossa on käytössä henkilökohtaiset, kiertävät työvuorolistat, joissa on erityisesti huomioitu henkilöstön omat toiveet työvuoroille. Henki- löstö voi halutessaan tehdä myös Kemin mallin mukaista työaikaa.

Kehitystyötä ja koulutusta tehdään jatkuvasti yhteistyössä henkilöstön kanssa, muun muassa käsi- kirjaa on työstetty henkilöstön kanssa yhdessä. Kehittäminen ja henkilöstön osallistuminen kehittä- miseen mahdollistetaan jo työvuorosuunnittelussa.

Poikkeusolojen aikana kotisairaanhoidossa tehtiin myös iltavuoroa. Tällä turvattiin kotihoidon mah- dollisuus ilta-aikaiseen sairaanhoitajakonsultaatioon sekä hoidon tarpeen arviointiin akuuteissa

tilanteissa. Sairaanhoidajat toimivat iltavuorossa työpareina. Toimintamallia kehitettiin yhdessä sairaanhoidajien kanssa. Sairaanhoidajien osaamisen varmistamiseen panostettiin myös. Kotisairaanhoidon ja kotisairaalan toimintoja integroidaan myös jatkossa tämän kokemuksen pohjalta.

Varhaisen välittämisen toimintamallia on toteutettu yhteistyössä työsuojelun ja henkilöstöjärjestöjen kanssa. Työkykyarvioita on myös tehty. Henkilöstön kanssa on sovittu käytännöistä, miten vaara- ja uhkatilanteista raportoidaan. Ilmoitukset käydään säännöllisesti läpi.

Työergonomiaan on kiinnitetty huomiota ja henkilöstölle on tarjottu mahdollisuuksia osallistua ergonomia- kortti koulutukseen (sisäistä koulutusta). Fysioterapeutit kiertävät tiimeissä kouluttamassa/perehdyttämässä ergonomiaan ja apuvälineisiin säännöllisesti.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa on eletty muutosten aikaa, kun suuri osa kaupungin terveyspalveluista ulkoistettiin Mehiläiselle vuonna 2018. Viime syksynä kuntalaisia puhutti lääkäripalvelujen saatavuus ja lääkärin vaihtuvuus. Mehiläinen on toiminut vasta vähän aikaa, joten tilannetta on hyvä seurata.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Onko poikkeusolojen aikana toimineen resurssikeskuksen mallia suunnitteilla ottaa jatkuvaan käyttöön?

✓ **Konserni- ja suunnittelujaosto:**

Puutteellinen tiedonkulku konserniyhtiöiden ja kaupungin välillä on huolestuttava. Kemin Satama Oy, Kiinteistö Oy Itätuuli, Perämeren Jäähalli Oy ja Tietotalo Oy eivät ole toimittaneet asiakirjoja lainkaan kaupunginkansliaan vuoden 2019 aikana. Huolestuttavaa piittaamattomuutta, leväperäisyyttä ja ylimielisyyttä. Tämä ei ole missään nimessä hyväksyttävää. Konsernijaoston ja konserniyhtiöiden hallitusten jäsenten kaksoisroolit aiheuttavat sen, ettei toimintaa saada läpinäkyvämmiksi. Tilintarkastajan huomautus: "Konserniohjauksen vahvistamiseksi, omistajan tahdon selkeyttämiseksi ja konsernin kokonaisedun kirkastamiseksi olisi perusteltua, etteivät konsernijaoston jäsenet olisi jäseninä tytäryhtiöiden hallituksissa ja toisaalta konsernijaoston toimivaltaa kaupunkikonsernin ohjauksessa oli syytä vahvistaa."

Onko jaosto vienyt kaksoisroolitus-asiaa eteenpäin, kuten keväällä 2019 tehdyn kuulemisen yhteydessä luvattiin?

VASTAUS 2020: Uuden valtuustokauden toimielinvalinnoissa huomioidaan kaksoisroolit. Kaupunginhallituksen jäseniä ei tulisi valita tytäryhtiöiden hallituksiin. Asia huomioidaan kaupungin säännöstöä päivitettäessä vuonna 2021.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Uuden valtuustokauden aloittaessa toimikautensa, toimielinvalinnoissa tulee kiinnittää huomiota kaksoisrooleihin. Kaupunginhallituksen jäseniä ei tule valita tytäryhtiöiden hallitukseen.

3 VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUKSEN LAUSUNTOJEN TÄYDENTÄMINEN

Tarkastuslautakunta oli osittain tyytymättömiä vuoden 2018 arviointikertomuksen lausuntoihin ja pyysi täydennystä seuraavista aihealueista: 2.2 Varhainen puuttuminen, 2.3 Varhaiskasvatuksen tehtäväkuvat ja hankkeet 2.4 Itätuulen kiinteistöjen kirjaaminen reaaliarvoon. Itätuulen liittyvään kysymykseen ei saatu vastausta ollenkaan.

✓ Varhainen puuttuminen:

Lapsiperheiden kotipalveluissa pitää pystyä takaamaan tarpeelliset resurssit ja tukea pitää tarjota peruspalveluissa juuri ennaltaehkäisyä vuoksi. Säästöt tulevat pitkällä aikajänteellä. Käytetäänkö Kemissä lapsiperheiden tukeen riittävästi resursseja? Vastauksissa olisi voinut tulla esiin myös toimintamallien toimivuus sekä parannusehdotuksia. Nyt oli vain luettelo, mitä malleja on olemassa. Vastauksesta ei käy ilmi lainkaan niiden vaikutuksista. Ainoastaan perhepalveluissa tuli esiin se, että palvelun tarjonta kannattaisi aloittaa jo aikaisemmin, eli juuri ennaltaehkäisevää toimintaa. Perhekeskusmallin kehittäminen on pysähtyksissä. Mitä on jo tehty ja onko kehitystyö jatkumassa?

KOULUTUSLAUTAKUNNAN VASTAUS JA LISÄKOMMENTTI KULTTUURIOSASTON PUOLESTA:

Aluehallintoviraston kautta on haussa lisäavustus etsivään nuorisotyöhön ja oppilaitoksissa tehtävään nuorisotyöhön (osana koronan jälkeistä tilannetta), haku päättyy 14.9.2020. Kaupunki hakee avustuksia. Etsivään nuorisotyöhön on saatu perusavustus (2 htv), koulunuorisotyöhön haettiin avustusta tasa-arvohaussa, mutta ei saatu.

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNNAN VASTAUS 2020: Perhepalveluiden omaa avohuollon palvelutuotantoa ollaan kehittämässä avohuollon resursseja uudelleen kohdentamalla ja muuttamalla palvelurakennetta.

Perhekeskustoimintamallin kehittäminen ei ole edennyt v. 2019, vaan on siirtynyt vuodelle 2020. Vuoden 2020 talouden tasapainottamisohjelmaan sisältyy perhekeskuksen ja oppimisen tuen keskuksen käynnistäminen yhdessä sivistystoimen kanssa ja kolmannen sektorin kanssa. Perhekeskussuunnittelijaa rekrytoidaan parhaillaan ja MLL on perustamassa kolmannen sektorin tuottamaa perhetoimintakeskusta Kemiin.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Erityisesti varhaisen puuttumisen näkökulmasta Kemin kaupungin tulisi kehittää välttämättömän tiedon siirtämistä eri hallintokuntien välillä, tietosuoja huomioiden.

Missä vaiheessa ja miten tunnistetaan ne perheet, jotka tarvitsevat lastensuojelun palveluita tai kotipalveluita? Onko selvitys oikea-aikainen vai tuleeko se jälkijättöisesti korjaavana toimintana? Onko lastensuojelun toiminnasta laadittu prosessikaaviota asiakkaan ja viranomaisen näkökulmasta ja missä ne ovat?

SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNNAN VASTAUS 2020: Lapsiperheiden palvelutarpeita voidaan tunnistaa neuvoloissa, varhaiskasvatuksessa, kouluissa, harrastustoiminnassa ynnä muissa lapsiperheiden yleisissä, kaikille suunnatuissa palveluissa sekä aikuisten palveluissa. Lapsiperheiden peruspalveluihin ohjaaminen voi tapahtua suoraan edellä mainittujen toimijoiden kautta. Näissä palveluissa tuotetaan niin sanottua ennalta ehkäisevää lastensuojelua ja perheiden tukea.

Varsinaisessa lastensuojelussa palveluiden tarpeen selvittämistä, lakisääteisesti ns. lastensuojelutarpeen selvittäminen tai erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen palvelutarpeen selvittäminen, tehdään viranomaistyönä sosiaalityöntekijän toimesta. Sosiaalityöntekijä pyytää tähän selvittämistyöhön tarvitsemansa lapsen tai perheen verkoston ja viranomaiset mukaan. Tällainen selvitystyö käynnistyy yhteydenotosta tai lastensuojeluilmoituksesta tai jos sosiaalityöntekijä on itse työssään havainnut tarpeen asian selvittämiseksi. Tämän selvitystyön lopuksi tehdään päätös siitä, aloitetaanko lastensuojelun asiakkuus ja mitkä ovat perheen, lapsen tai nuoren tarvitsemat palvelut. Oikea-aikaisuudesta voi todeta, että varsinaiseen lastensuojeluun ja korjaavaan työhön tulevien lasten ja nuorten määrä, ja palvelutarpeiden laatu kertovat siitä, että niin sanottua ennaltaehkäisevää työtä ei ole tehty riittävästi tai oikea-aikaisesti.

Lastensuojelun koko toimintakentän, ennaltaehkäisevän työn ja lastensuojelutyön toimijoita ja heidän roolejaan ja tehtäviä on kuvattu ja määritelty lasten ja nuorten hyvinvointikertomuksessa. Varsinaisen lastensuojelutyön prosessit ovat hyvin pitkälle ja tiukasti lastensuojelulaissa määriteltyjä. Lisäksi Kemissä on käytössä varsinaisessa korjaavassa ja raskaimmassa lastensuojelutyössä systeeminen toimintamalli, joka määrittää työskentelyä ja sen sisältöä.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Miksi lastensuojeluun ja korjaavaan työhön tulevien lasten ja nuorten kanssa ei ole tehty riittävästi tai oikea-aikaisesti ennaltaehkäisevää työtä?

✓ **Varhaiskasvatuksen tehtäväkuvat ja hankkeet**

Tarkastuslautakunta haluaa tietää, tekeekö henkilöstö merkittävästi muita kuin oman työnsä ja koulutuksen mukaisia työtehtäviä? Tarkastuslautakunta haluaa selvityksen siitä, kuorimittaako eri hankkeisiin osallistuminen henkilöstöä?

KOULUTUSLAUTAKUNNAN VASTAUS: Varhaiskasvatuksen henkilöstö tekee tehtäväkuvassa määriteltyjä tehtäväkokonaisuuksia. Tehtäviin kuuluu suunnittelu, arviointi ja kehittäminen. Vuosittain hyväksyttävät toimintavuosisuunnitelmat (varhaiskasvatus) ja lukuvuosisuunnitelma (esiopetus) linjaavat ja ohjaavat toimintaa, henkilöstö on tietoinen suunnitelmista, osallistuu niiden valmisteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Toimintaa ohjaavien säädösten ja suositusten jalkauttaminen

kuuluu koko henkilöstön ydintehtäviin ja etenkin suurten muutosten kohdalla OKM ja OPH tukevat prosesseja hankerahoituksella. Aikaisempina vuosina varhaiskasvatus ei ole perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tavoin saanut hankerahoituksia, nykytilaa voi perustellusti pitää kehittämistä merkittävästi tukevana.

Ulkopuolisilla rahoituksilla on vähennetty kuormitusta palkkaamalla lisäresurssia ja hankkimalla uusia oppimisvälineitä ja kalustamalla oppimisympäristöjä ergonomisesti ja pedagogisesti. Henkilöstö on osallistettu hankintoihin hyvän henkilöstöhallinnon periaatteiden mukaan. Päiväkodit ovat myös saaneet räätälöidysti ulkopuolelta hankittuja koulutuskokonaisuuksia sekä itselleen että lapsille; näidenkin suunnittelussa henkilöstö on ollut mukana.

4. KUNTAKONSERNILLE ASETETTujen TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN VUONNA 2020

Kunnan kirjanpitoon sovelletaan kuntalain säännösten ohella kirjanpitolakia. Kuntia velvoittaa muun muassa vaatimus hyvästä kirjanpitolavasta (KPL 1:3§). Tärkeitä kirjanpidon periaatteita ovat vertailukelpoisuuden ja menettelytapojen jatkuvuuden periaate. Eri tilikausien tilinpäätöslaskelmien täytyy olla vertailtavissa.

Kunnan tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman sekä liitetiedot. Myös toteutumisvertailu talousarvioon ja toimintakertomus ovat pakollinen osa kunnan tilinpäätöstä. Konsernitilinpäätös tulee sisällyttää kunnan tilinpäätökseen.

4.1 Kemin kaupungin taloudellisen tuloksen muodostuminen vuonna 2020

Tavoitteiden saavuttamista on arvioitu tuloslaskelmaa analysoiden ja verraten sitä kaupunginvaltuuston hyväksymään talousarvioon.

Koronapandemia teki vuodesta 2020 poikkeuksellisen niin toiminnan kuin talouden kannalta. Keväällä 2020 talousennusteet olivat todella huonot, mutta lopulta Kemin kaupungin tilinpäätös toteutui alkuperäistä talousarviota paremmin, johtuen valtion koronatuista. Valtio korvasi kunnille koronapandemian aiheuttamia tulomenetyksiä ja menolisäyksiä korottamalla yhteisöveron kuntien osuutta 10 %-yksikköä, lisäämällä kuntien peruspalvelujen valtionosuutta, verolykkäysten kompensoinnilla ja suorilla valtionavustuksilla.

Tilikauden ylijäämä oli vuonna 2020 1,917 miljoonaa euroa ja kaupungin vuosikate 7,01 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2019 oli -7,87 miljoonaa euroa. Verotuloissa kunnallisvero ylittyi 1,2 miljoonalla eurolla ja valtionosuuksia tilitettiin 8,5 miljoonaa euroa arvioitua enemmän. Kaupunkikonsernin konsernitilinpäätöksen tulos oli 1,0 miljoonaa euroa ja tilikauden ylijäämä 0,4 miljoonaa euroa (-0,7 miljoonaa euroa v. 2019). Konsernilainat lisääntyivät 11,6 miljoonalla eurolla 160,8 miljoonaan euroon ollen 7868 euroa/asukas. Emokaupungin lainat lisääntyivät 0,7 miljoonaa euroa, jolloin kokonaislaina määrä on 107,2 miljoonaa euroa, ollen 5245 euroa/asukas. Emokaupungin taseessa on kumulatiivista alijäämää -8,9 miljoonaa euroa, joka vaatii kuntalain mukaan tasapainottamissuunnitelman valmistelua.

Ilman valtion kunnille ja kaupungeille maksamaa koronatukea ja sen eri muotoja taloudellinen tulos olisi ollut merkittävästi heikompi.

Kaupungin investoinnit toteutuivat alle talousarvion, ollen bruttona 6,4 miljoonaa euroa. Keskeisiä investointikohteita olivat Pajarinrannan päiväkotit, yhdyskuntatekniikka, rakennusten peruskorjaukset ja terveyskeskussairaalan peruskorjaus.

4.2 Alijäämäisen tilinpäätöksen vaikutukset kunnan toimintaan

Kuntalain 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen laissa säädetyt palvelut, mikäli kunta täyttää erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerit (ns. kriisikuntamenettelyn kriteerit). Yksi kriisikuntamenettelyn aloittamisen kriteereistä kuntalain 118 §:n perusteella on, että kunta ei ole pystynyt kattamaan taseeseen kertynyttä alijäämää enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Alijäämä tulee kattaa lain edellyttämässä määräajassa, sillä uhalla, että valtio tulee osallistumaan Kemin kaupungin talousarvion suunnitteluun ja laadintaan ja kaventaa samalla kaupungin itsemääräämisoikeuden merkittävimmällä päätöksenteon osa-alueella eli varojen käytössä.

Taseeseen kertynyt kattamaton alijäämä tarkoittaa myös tarkastuslautakunnalle uusia tehtäviä, sillä kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu muun ohella arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

4.3 Kemin kaupungin ohjaus- ja johtamisjärjestelmä

Yksi kaupungin toimintaa ohjaava toteuttamisohjelma on hallintosääntö. Kemin kaupungin nykyinen hallintosääntö on tullut voimaan 29.5.2017. Kemin kaupungin virasto-organisaatio jakautuu seuraavasti: keskusvirasto, tekninen toimiala, sivistystoimiala, sosiaali- ja terveystoimiala. Toimialat jakautuvat tulosalueisiin, tulosityksiköihin ja toimintayksiköihin. Kukin toimiala jakaantuu kaupunginhallituksen päättämiin palvelualueisiin ja palvelualueet edelleen kaupunginhallituksen tai lautakunnan päätöksellä palveluysiköihin. Palveluysiköt jakaantuvat toimialajohtajien päätöksellä kustannuspaikkoihin.

Kaupunginvaltuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta, käyttää kaupungin päätösvaltaa ja siirtää päätösvaltaansa hallintosäännön määräyksillä. Valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta vastaa kaupunginhallitus, joka johtaa kaupungin toimintaa, hallintoa ja taloutta.

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kaupungin henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginjohtaja johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupungin hallintoa, virkaorganisaatiota, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.

4.4 Kemin kaupunkistrategia

Vuoden 2020 talousarvio perustui kaupunkistrategia 2030:een. Perusperiaate kaupungin talousarvion ja -suunnitelma laadintaan on, että ne toteuttavat kaupunkistrategiaa ja edellytykset kaupungin tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kemin kaupungin tavoitetila on olla vuonna 2030 ”Viihtyisä kotikaupunki Kemi”. Strategiset päämäärät ja valtuuston niille asettamat tavoitteet olivat Vetovoimainen kaupunki, hyvinvoivat asukkaat ja sujuva arki. Seuraavana kooste strategisten päämäärien ja valtuuston niille asettamien tavoitteiden toteutumisesta vuonna 2020:

✓ **Vetovoimainen kaupunki** (Toteutumisaste 80,5 %)

1. Kansainvälinen kaupunki ja monipuolinen elinkeinorakenne: Toteutunut 86 % (vuoden 2020 11:sta toimenpiteestä valmiina 8, kesken 3).
2. Vetovoimaiset asuinalueet, kilpailukykyinen yritys ympäristö ja viihtyisä kaupunkiympäristö: Toteutunut 75 % (vuoden 2020 20:sta toimenpiteestä 12 valmiina, kuusi kesken ja kaksi tekemättä).

✓ **Hyvinvoivat asukkaat** (Toteutumisaste 76 %)

1. Työllisyysasteen nostaminen: Toteutunut 85 % (vuoden 2020 8:stä toimenpiteestä valmiina kuusi, kesken yksi ja tekemättä yksi).
2. Tasaisesti jakautunut hyvinvointi sekä asukkaiden osallisuus ja yhteisöllisyys: Toteutunut 71 % (vuoden 2020 17:stä toimenpiteestä valmiina kahdeksan, kesken kahdeksan ja tekemättä yksi).

✓ **Sujuva arki** (Toteutumisaste 68 %)

1. Asukaslähtöinen palvelukulttuuri ja arjen kumppanuus: Toteutunut 80 % (vuoden 2020 10:sta toimenpiteestä valmiina kuusi, kesken neljä).
2. Esteettömyys ja saavutettavuus: Toteutunut 56 % (vuoden 2020 8:stä toimenpiteestä valmiina 2, kesken viisi ja tekemättä yksi).

4.5 Kuntatalouden näkymät koko valtakunnan tasolla

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2020 tilinpäätösarviot yllättivät vahvuudellaan, vaikka hyvin kuntatalouden lukemiin oli varauduttu jo viime vuoden loppupuolella. Tyypillistä vuodelle 2020 näyttää olevan, että kuntakentän talous vahvistui koronasta huolimatta varsin tasaisesti niin eri kuntakokoryhmissä kuin alueellisesti. Kuntayhtymien talous taas heikkeni, mutta ei niin paljon kuin odotettiin. Viime vuonna alijäämäisen tuloksen teki ennakollisten tietojen mukaan vain 27 kuntaa, kun vuonna 2019 tulos oli alijäämäinen 223 kunnassa. Isot kaupungit tekivät euromääräisesti isoimmat tulokset, mutta asukasmäärään suhteutettuna parhaimmat ja heikoimmat tulokset tehtiin asukasmääriltään pienissä kunnissa. Kriisikuntamenettelyyn päätyvien kuntien määrää ei voi päätellä vielä varmasti vuoden 2020 tilinpäätösarvioista, mutta valtiovarainministeriö ennakoii menettelyyn tulevien uusien kuntien lukumääräksi tänä vuonna 2-3 kappaletta. (Kuntaliitto 2021.)

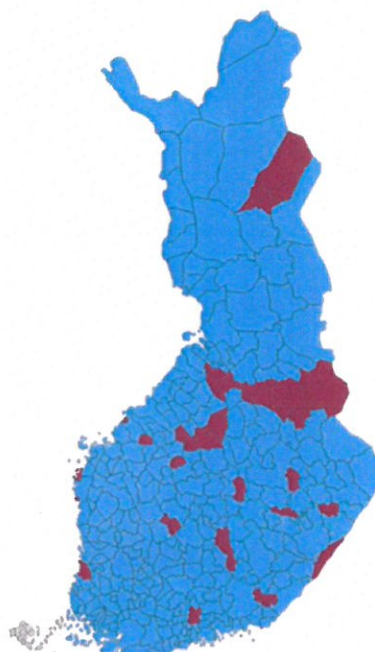
Tilikauden tulos 2020, euroa/asukas

Parhaimmat tulokset (Manner-Suomi):

1. Outokumpu (12 059 € / as.)
2. Kihniö (1 379 € / as.)
3. Taivassalo (1 350 € / as.)
4. Karijoki (1 137 € / as.)
5. Oripää (1 079 € / as.)

Heikoimmat tulokset (Manner-Suomi):

290. Savukoski (-558 € / as.)
291. Pihtipudas (-614 € / as.)
292. Pertunmaa (-622 € / as.)
293. Rääkkylä (-767 € / as.)
294. Kyyjärvi (-1 026 € / as.)

Kuva: Kuntaliitto Lähde: Tilastokeskus

Manner-Suomen kuntien ilmoittamien tilinpäätösarvioiden mukaan kuntien vuoden 2020 yhteensä laskettu vuosikate kasvoi 2,2 miljardilla eurolla edellisestä vuodesta. Selittävinä tekijöinä olivat valtionosuuksien ja verotulojen voimakas kasvu. (Suomen tilastokeskus 2021.)

Hyvästä talousvuodesta huolimatta ikääntyvä väestö ja muuttoliike edellyttävät kunnilta tulevaisuudessa mittavia sopeutustoimia. Kuntatalous on väestön ikääntymisen, muuttoliikkeen, työvoiman saatavuuden ja kuntien tulopohjaa vaivaavien rakenteellisten heikkouksien vuoksi monien haasteiden edessä. Palvelu- ja investointitarpeet kasvavat lisäten paineita niin käyttötalousmenojen kuin velkaantumisenkin kasvuun. (Kuntaliitto 2020 & 2021.)

Taloudelliset tilanteet kuntakentällä voivat olla jo muutaman kuukauden kuluttua aivan erilaiset kuin vuonna 2020, sillä koronapandemia ei ole vielä ohi. Kuntien ja kuntayhtymien myynti-, maksu- ja muut toimintatuotot pienenivät vuonna 2020 juurikin koronan takia.

4.6 Alijäämäisen tilinpäätöksen vaikutukset kunnan toimintaan

Kuntalain 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen laissa säädetyt palvelut, mikäli kunta täyttää erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerit (ns. kriisikuntamenettelyn kriteerit).

Yksi kriisikuntamenettelyn aloittamisen kriteereistä kuntalain 118 §:n perusteella on, että kunta ei ole pystynyt kattamaan taseeseen kertynyttä alijäämää enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Kemin kaupungin taseessa on vuoden 2020 tilinpäätöksen mukaan kattamatonta alijäämää noin 8,9 miljoonaa euroa, joka tulee kattaa lain edellyttämässä määrääjässä uhalla, että valtio tulee osallistumaan Kemin kaupungin talousarvion suunnitteluun ja laadintaan. Se ei välttämättä kuo- losta kovinkaan vakavalta tilanteelta, mutta menettelyyn joutuessa kysymykseen saattaa tulla hyvin merkittävä kaupungin itsemääräämisoikeuden kavennus kaupungin merkittävimmällä päätöksenteon osa-alueella eli varojen käytössä.

Taseeseen kertynyt kattamaton alijäämä tarkoittaa myös tarkastuslautakunnalle uusia tehtäviä, sillä kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu muun ohella arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT:

Valtion korona-avustukset vääristävät Kemin kuntatalouden kokonaiskuvaa.

Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä katetaan. Tarkastuslautakunnan tuleekin tulevina vuosina arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä niin kauan kuin kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Alijäämäisestä tilivuodesta 2018 johtuen Kemin kaupungin alijäämä tulee kattaa vuoden 2023 loppuun mennessä.

Tytäryhtiölainojen määrä lisääntynyt vuoden 2019 aikana. Omistajaohjauksen tärkeys korostuu entisestään.

Tarkastuslautakunnalla on suuri huoli kaupungin huonon taloustilanteen vuoksi. Alijäämää kertyy koko ajan lisää ja sen kattaminen käy pian ylivoimaiseksi. Suunnitelmat on tehty ja nyt niitä pitää ryhtyä toteuttamaan.

Tämä on osa-alue, jossa Kemin kaupunki – virkamiehet, työntekijät ja luottamushenkilöt eivät ole onnistuneet viimeisen vuoden eikä viimeisten vuosikymmenien aikana. Kuitenkin on pakko uskoa ja luottaa, että tästäkin selvitään.

Toimintakertomuksessa on mainittu strategisten päämäärien toteutumisesta osittain. Strategian toteuttamista arvioitaessa olisi tarpeen, että konkreettiset toimenpiteet ja toteuttamistavat olisi selkeästi ilmaistuina. Tästä mainittu jo vuoden 2019 arviointikertomuksessa. Muutosta ei ole tehty eikä edelleenkään konkreettisia toimenpiteitä ja toteuttamistapoja ole tuotu esille. Kaupunkistrategiasta oli toteutunut 68-80,5%, yllättävän paljon oli kesken ja toteutumatta.

5. ARVIOINTITOIMINTA

Tarkastuslautakunta laatii vuosittain työohjelman, jossa esitetään ne tehtäväalueet, jotka otetaan syvällisemmän arvioinnin kohteeksi. Työohjelmaa päivitetään vuoden kuluessa, mikäli esiin tulee asiakokonaisuuksia, joihin tarkastuslautakunta katsoo olevan aiheellista syventyä tarkemmin. Vuoden 2020 arviointityön painopistealueiksi on nostettu Talousseuranta, investointien ja hankintojen jälkiseuranta, konserniohjaus sekä nuoriso- ja liikuntatoimi. Tarkastuslautakunta on kokoontunut pääsääntöisesti kerran kuukaudessa ja kuullut jokaisessa kokouksessaan yhtä tai useampaa virka- tai luottamushenkilöä tai henkilöstön edustajaa.

Kokousaika	Arvioitavat asiat, aihe	Haastateltavat
ke 26.8.2020 klo.14.00	Tilintarkastuskertomus Arvioinnin työohjelma 2020-2021	Vastuullinen tilintarkastaja (KPMG Oy) Tapio Raappana
ke 30.9.2020 klo 14.00	Nuoriso- ja liikuntatoimi: Toiminnan kuvaus Kemi Factorin ja tapahtumatoimiston esittely	Nuoriso-ja liikuntajohtaja Matti Molander Ohjaaja Tuomas Laajoki
ke 28.10.2020 klo 14.00	Talousseuranta: Ajankohtaiset talousasiat Talouden tasapainottamisohjelma	Talousjohtaja Katri Heberg & kirjanpitoapäällikkö Kati Tervo Kansliajohtaja Jukka Vilén
ke 25.11.2020 klo 14.00	Investointien ja hankintojen jälkiseuranta: Hankinnat Konserniohjaus: Tiedonkulku ja valvonta tytäryhtiöissä	Hankinta-asiantuntija Kati Tervo Vs. Kaupunginjohtaja & Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Jouko Pasoja
ke 16.12.2020 klo 14.00	Talousseuranta: Talousarvio 2020	Vs. Kaupunginjohtaja & Talousjohtaja Katri Heberg

ti 26.1.2021 klo.14.00	Konserniohjaus: Kemin Energia ja Vesi Oy:n toiminta Kaupunkitarkastajan kuuleminen	Toimitusjohtaja Mikko Kangasniemi Atte Karjalainen
ti 23.2.2021 klo.14.00	Konserniohjaus: Kiinteistö Oy Itätuulen toiminta Nuorisotoimi: Meriva Säätiön toiminta Kemin kaupungin nuorisotoimen edustajan kuuleminen	Toimitusjohtaja Tuomo Svanberg Toimitusjohtaja Hilkka Halonen Taija Ahvenjärvi
ke 24.3.2021 klo.14.00	Kemin uuden kaupunginjohtajan kuuleminen Investointien ja hankintojen jälkiseuranta: Tekninen toimiala	Kaupunginjohtaja Matti Ruotsalainen Tekninen johtaja Mika Grönvall
ke 28.4.2021 klo.14.00	Konserniohjaus: Kemin Matkailu Oy:n toiminta Talousseuranta: Tilinpäätös 2020	Toimitusjohtaja Susanna Koutonen Talousseuranta Katri Heberg
ke 19.5.2021 klo.14.00	Talousseuranta: Tilintarkastusraportti Arviointikertomuksen laadinta	Tilintarkastaja Tapio Raappana/ Heidi Heikkinen
ke 26.5.2021 klo.14.00	Arviointikertomuksen laadinta	
ke 2.6.2021 klo.14.00	Arviointikertomuksen luovutus	

Arviointia suoritettiin kuulemisilla ja niissä esitettyihin materiaaleihin, jotka on jaettu Tarkastuslautakunnan kokousasiakirjojen yhteydessä. Taloutta koskevat tiedot koostuvat toimialan/vastuualueen käyttämistä mittareista ja Tilastokeskuksen keräämistä kunnan taloustilaston osiosta ja muista

vertailutilastoista. Tarkoituksena ei ole referoida sääntöjä ja ohjeita, vaan viitata niihin tarvittavilta osin ja kuvata tehtäväalueen omat käytännöt sekä tuoda esiin toimialan onnistumiset ja haasteet toiminnan näkökulmasta.

6. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINNIN TYÖOHJELMAN MUKAISTEN KUULEMISTEN HAVAINNOT

6.1 TALOUS

6.1.1 Ajankohtaiset talousasiat ja talouden tasapainottamisohjelma

- Talousarviovalmistelut ihmetyttivät, miten aina mennään yli raamin
⇒ Onko kaupungin virkakunta tarpeeksi sitoutunut työhön?
- Palvelutasoa ei voida säilyttää tällaisena vuosikausia

6.1.2 Tilintarkastajan ja talousjohtajan kuulemiset

- Erääntyneiden saatavien määrä suuri
⇒ tulee kirjata tappioiksi
- Itätuulen osakkeista tulisi tehdä alaskirjaukset
⇒ tulee tehdä alaskirjaussuunnitelma
- Pitkät lainat suojattu kokonaisuudessaan
⇒ kaupungin lainakannasta 60 % suojattu
- Kemin osalta kriisikuntakriteerit eivät vielä täyty
⇒ Alijäämän kattamiseksi neljä vuotta aikaa, koronan vuoksi harkinnanvaraisesti myönnettävissä 2 vuotta lisääaikaa
- Tilintarkastajan näkemys on, että konserniohjauksen painoarvo tulisi olla suurempi, ei ole tapahtunut muutoksia viimeisen vuoden aikana

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Tarkastuslautakunta on huolissaan taloushallinnon resurssien riittävydestä. Taloushallintoon kaivataan myös järjestelmäarkkitehtuurin selkeyttämistä. Järjestelmien yhteensopimattomuus hidastaa työntekemistä.

Lautakunnalla on suuri huoli kaupungin huonon taloustilanteen vuoksi. Alijäämää kertyy koko ajan lisää ja sen kattaminen käy pian ylivoimaiseksi. Suunnitelmat on tehty ja nyt niitä pitää ryhtyä toteuttamaan.

6.1.3 Kaupunginjohtajan kuuleminen

- Otetaanko toiminta haltuun omin voimin haltuun eikä jouduttaisi kriisikunnaksi.
- Tuleva valtuusto ison edessä
- Infroihiin tulee menemään valtavat summat.
- Konsernilainat ovat osa kaupungin tasetta.
- Investointitarvetta 40 milj. kaupungin peruspalveluihin 10 vuoden sisällä
- Todellinen työ saada käyttötalous tasapainoon
- Nykytoimintoja täytyy tarkastella
- Organisaatiouudistus tulossa
 - Esimiesten määrää vähennetään
 - Hallintotoiminnan tulisi näkyä mahdollisimman vähän. Kaupungissa suuri työvoima. Työtehtävät voivat vaihtua, mutta pyritään siihen, ettei työt loppuisi.
 - Eläköitymiset auttavat hieman
- Keskeinen haaste on niin sanottujen ei pakollisten palveluiden tarjoaminen
 - Kulttuuri, liikunta (kulttuuritalo, uima- ja liikuntahalli)
 - Yhteiskäyttömahdollisuus
 - Lumilinnan yhteyteen teatterissali
 - Ympärivuotinen teatteri
- Rakentuuko kulttuuritalo kirjaston ympärille?
- Kiertotalouden osalta Kemissä ollaan kärjessä
- Tähän valtuustokauteen päättyy tuplaroolit. Konserniohjausta tulee tiivistää. Keskitetään kaupungissa. Omistajan tahtotila ohjaa toimintaa. Kaupunginhallitus toteuttaa konserniohjausta ja antavat asiakirjan, miten ohjausta tehdään.
- Toimintojen organisoinnissa on oleellista etsiä vaihtoehtoja eri näkökulmista ja tarkastella päätösten ja toteutusten vaikuttavuutta pitemmällä tähtäimellä

6.2 KONSERNIOHJAUS

6.2.1 Tiedonkulku ja valvonta tytäryhtiöissä

- Kaupunginhallituksen tehtävänä on huolehtia kokonaisedusta
- Kaupunginjohtaja on ylin valvoja
- Pienempää omistajaohjausta tekee konserni- ja suunnittelujaosto, jolla ei suoraa käskyvaltaa
- Konsernirakenneselvitys
 - esitetään mittarit ja tavoitteet
 - konserniyhtiöillä myös kaupunkistrategian mukaiset toiminnot
 - konserni- ja suunnittelujaosto mittareiden kautta arvioisi tytäryhtiöiden toimintaa
- Seuraavalla valtuustokaudella kaupunginhallituksen jäsenet eivät toimi tytäryhtiöiden hallituksissa
 - selkeyttää kaupungin edun valvomista, lisää avoimuutta sekä selkeyttää rooleja

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Konserniohjausta selkeytettävä. Niin on sanottu monta vuotta. Olisiko aika miettiä keinoja siihen?

Tarkastuslautakunta haluaa tytäryhtiöiden hallituksiin enemmän asiantuntijuutta. Heillä olisi ammattitaitoa paneutua yhtiöiden toimintaan.

Tilipäätöksen yhteydessä tuli jälleen esille sama ongelma. Kunnan ja kunnan omistamien tytäryhtiöiden välillä tuntuu olevan vastakkainasettelua. Omistajaohjauksella pitää tehdä selväksi se, mihin suuntaan tytäryhtiö kulkee ja, että se suunta on sama kuin kunnalla.

6.2.2 Kemin Energia ja Vesi Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen

- Uusi biolämpölaite v.2021
 - Investoinnilla pyritään pitämään kaukolämmön hinnan nousupaineet kurissa
 - Päästöoikeus ja turveveronousseet, joten turpeen hinta näiden seurauksena tuplaantunut
 - Yli puolet kemiläisistä asuu kaukolämmitetyssä asunnossa
 - Vesijohtoverkoston keski-ikä noin 35 vuotta
 - Vuotovedet iso ongelma
 - Vain noin 1/3 puhdistamolle päätyvästä jätevedestä on laskutettua
- Veden kulutus laskee
 - Vesiliiketoiminnassa kulut 80%:sti kiinteitä
 - Kulutuksen lasku ei laske yhtiön kustannuksia
 -
- Tässä tilanteessa olisi perusteltua keskustella veden hinnasta ja sen nostamisesta.
- Konserniohjauksen tulisi olla ennakoivaa ja pitkäjänteistä

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Tarkastuslautakuntaa huolestuttaa vesijohtoverkoston korjausvelka ja sen kiinni kuominen. Asukkaille on taattava varmuus jatkuvasta vedentulosta. On hyvä huomata, että asukkailta perittävällä vesimaksulla täytyy kattaa muitakin kuluja kuin vain hanasta tuleva vesi. Tällä voisi hinnan korotusta perustella myös asukkaille. Päätöksenteon roolijako on epäselvä. Kuka yhtiössä tekee operatiiviset päätökset?

Erittäin selkeä esitys, jota suositellaan esitettäväksi myös valtuustolle.

6.2.3 Kiinteistö Oy Itätuulen toimitusjohtaja Tuomo Svanbergin kuuleminen

- Metsä Fibren tehdashankkeen myötä on mahdollista vuokrausasteen nousu seuraavaksi kahdeksi vuodeksi

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Kaupungin huonon taloustilanteen takia, tyhjiä taloja ei päästä purkamaan.

Alaskirjaukset tulee tehdä. Mitä toimenpiteitä yhtiön yliarvostettujen tyhjien kiinteistöjen alaskirjaus vaatii ja millä aikataululla kaupunginhallitus aikoo ryhtyä toimenpiteisiin asian hoitamiseksi?

Positiivisemmat näkymät seuraavaksi kahdeksi vuodeksi Metsä Fibren tehdashankkeen vuoksi.

Kaupunginhallituksen tulisi pääomittaa Itätuuli Oy:tä, jotta voidaan käynnistää huonokuntoisten kerrostalojen purkamiset mahdollisimman nopeasti.

6.2.4 Kemin Matkailu Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen

- Toimintaa pyöritetään ainoastaan tulorahoituksella
- Vuodet 2020-2021 ovat olleet kriisinhallintaa
 - ⇒ työntekijät on olleet lomautettuina
 - ⇒ koronatukia on saatu
- Vuosi 2020 oli budjetoitu historiallisesti parhaimmaksi vuodeksi
 - ⇒ koronapandemia romutti suunnitelmat
- Vaikka arvio vuoden 2021 tilinpäätöksestä 0,9 miljoonan euron tappiosta toteutuisi, ei vielä olla kriisissä
- Tällä hetkellä liikevaihto tulee kotimaanmatkailusta

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Korona luo edelleen paineita Matkailun jaloilleen pääsemiselle. Valtion tulevat koronatuot onneksi helpottavat tilannetta. Tarkastuslautakunta pitää

tärkeänä sitä, että yhteistyöllä kaupungin sisällä sekä ulkoisten toimijoiden kanssa löydetään toimiva ratkaisu.

Liian paljon kuulee palautetta yhteistyön mahdottomuudesta Kemin Matkailun kanssa. Siihen tultava muutos. Palautettava käytäntöön Kemin Matkailu Oy:n alkuperäinen tarkoitus sen roolista ja tehtävistä.

Jalokivigallerian ja sarjakuvanäyttelyn tilanne ja jatko on myös selvitettävä, erityisesti molempien rahoitus ja vastuut ylläpidosta ja toiminnasta.

Tarkastuslautakunnan mielestä Kemin Matkailu Oy:n tulee jatkossa keskittyä enemmän kotimaan matkailuun ja palveluiden tuotteistamiseen.

6.2.5 Kemin Satama Oy:n toimitusjohtajan kuuleminen

- Usko tulevaan hyvä
- Investoinnin arvo erittäin suuri
 - syntyy työpaikkoja nyt ja tulevaisuudessa
- Stora Enson Veitsiluodon tehdastoiminnan loppuminen tuo tulojen menetystä, onneksi Metsä Fibren investointi lisää sataman vientiä
- Kemin Satama Oy:n hallituksessa myös työntekijöiden edustaja
- Työntekijöitä arvostetaan ja heitä osallistetaan yhtiön toiminnan kehittämisessä
- Omistajaohjauksessa keskusteluyhteys sujunut hyvin

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Metsä Fibren biotuotetehtaan rakentamispäätös on aiheuttanut suuria muutoksia myös Kemin Satama Oy:lle. Viimeisten vuosien aikana mennyt suunnittelutöihin sataman osalta noin 0,5 miljoonaa euroa. Kemin Ajoksen satamassa tehdään suuria laajennustöitä ja tehtävät investoinnit ovat tärkeitä koko pohjoiselle alueelle. Kemin Satama on ”Lapin portti maailmalle” ja palvelee 7/24/365-periaatteella Pohjoiskalotin alueella olevaa raskasta teollisuutta ja koko yhteiskuntaa.

Kemin Satama kehittää omaa organisaatiotaan osallistamalla henkilöstöään. Oman henkilöstön voimin mm. laadittiin yhtiön ajantasaiset arvot ja jalkautettiin ne osaksi joka päiväistä toimintaa. Henkilöstön arvostus näkyy nykyisessä Kemin sataman toiminnassa selvästi. Sataman hallituksessa on nyt myös työntekijäjäsen, joka on ollut mukana kaikissa kokouksissa.

6.3 Investointien ja hankintojen jälkiseuranta

6.3.1 Investoinnit ja hankinnat

- Hankintoja suunnitellaan kaupungin kokonaistarpeen näkökulmasta
- Kemin yrittäjien kanssa avointa vuoropuhelua
- Talousarviosuunnittelun yhteydessä pyydetään toimialoilta hankintasuunnitelmat
⇒ helpottaa suunnittelua hankintatoimessa
- 2.asteen oppivelvollisuus on mietitty liitettävän Hanselin yhteiskilpailutukseen

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT: Sisäinen tarkastaja suuressa roolissa. Tarkastaa säännöllisesti hankintoihin liittyvät viranhaltijapäätökset. Kouluilla olisi hyvä yhdenmukaistaa käytännöt. Samat kirjasarjat joka koululle.

Kemin kaupungin hankintatoimi on kehittynyt viimeisten kolmen vuoden aikana.

6.4 Kaupunkitarkastajan kuuleminen

- Kattava järjestelmä, joka koskee koko Kemi-konsernia.

6.5 Nuorisotyö

6.5.1 Nuoriso- ja liikuntajohtajan kuuleminen

- Nuoriso ja liikunta alittivat menobudjetit 2019
- Tuottavuuden kehittämiseksi toimintoja supistettu/lakkautettu
- Avustuksia haetaan säännöllisesti
- Nuorisotoimi:
 - Lastenkulttuurikeskus
 - Avoin nuorisotyö
 - Etsivä nuorisotyö
 - Rock Academy Finland/Factori
- Liikuntatoimi:
 - Uimahalli
 - Soveltava liikunta
 - Sisä- ja ulkoliikuntapaikat
 - Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen (?)

6.5.2 Kemi Factorin ja tapahtumatoimiston esittely

- Pienellä porukalla ja budjetilla saatu tuotettua hienoja palveluita ja esityksiä

6.5.3 Meriva sr toimitusjohtajan kuuleminen

- Stean rahoitusta ei saa kunnan 100 % omistamalle yritykselle, tämä määritti toiminnan eriyttämisen kaupungin toiminnasta
- Nuorten palveluista tehty selvityksiä vuosien varrella todella paljon
- Säätiön palvelulupaus: Kynnyksetön nuorten palvelutoiminta (0,5 htv), sinne tullaan ilman lähetteitä tai sopimuksia
- Yksilövalmennuksia, neuropsykiatrista valmennusta (0,5 nuorille/ 0,5 htv nuorille aikuisille)
- Pajatoimintaa
- Ohjaamo ja Meriva ovat nyt yhdessä (monialainen verkosto)
- Hyvää palautetta, ei ole tarvetta Kelan kuntoutuksiin
- Kielellisiä hankkeita ESR-rahoituksella, voidaan ostaa puheterapeutin palveluita
- Työpajatoiminta siirrettiin Merivalle
 - Toimintoja ei varsinaisesti siirtynyt. Kaikille pajoille siirtyi asiakkaita. Starttivalmennusta tarjotaan kaikille.
- AVI maksaa osan kehittämis- ja nuorten palveluiden koordinaattorina toimivan palkasta
- Siirrossa ei siirtynyt rahaa, ainoastaan AVIn sopimus
- Nuoria tulee työvoimatoimista, sosiaalitoimisto, työllisyyspalvelut, oppilaitokset (Lappia), hankkeet, nuorten psykiatria, Kela myöntää ammatillisen kuntoutuksen (kevyemmällä prosessilla edetään)
- Kelan Nuotti-valmennusta tulisi käyttää enemmän (vain 5 asiakasta)
- Etsivän nuorisotyön osalta käyty neuvotteluja (25 % ns. omavastuu osuuden maksu kaupungilta)
- Paremmiin voitaisiin viedä erityistä tukea tarvitseville palveluita
- Nuorella on oikeus oppia (myös työpajat, kuntoutus)
- Kunnat haluavat enemmän päätösvaltaa työttömien palveluihin
- Kemin kaupungilla ESR-hanke

- Meriva työllistää kaikkein heikoimmassa tilanteessa olevia (heikko koulutus, paljon ongelmia)
- Rajojen asettamista ja tuen antamista -> MERIVA
- Kaupunki ei maksa erikseen nuorten palveluista, sopimus kattaa vastuun työpajatoiminnan siirtämisestä (AVIN rahoittamaa työtoimintaa)
- 179 000 eur/ kuntouttava työtoiminta ja kehitysvammaisten toiminta
- 2019 kaupunki ei siirtänyt nuortentyöpajan rahaa
- Taloudellisista syistä tullaan lomauttamaan v. 2021 henkilöstöä

6.5.4 Yksilönohjaajan kuuleminen

- Etsivä Nuorisotyö:
 - Yksilökeskeistä, jossa nuori haetaan kotoa palveluihin
- Hankalasti työllistettäviä nuoria, kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita, erittäin hankalassa tilanteessa olevia nuoria, joille ei peruskoulun jälkeen ole löytynyt sopivaa alaa
- Alle 25- vuotiaista 222 nuorta työttömänä, näistä noin 30 henkilöä, jotka eivät tule koskaan pääsemään palveluiden pariin
- Etsivä nuorisotyö saa vinkkejä esim. Keskeytyneiden opintojen oppilaitoksesta, perheeltä, ystäviltä
- Näille nuorille vaikea keksiä sijoituspaikkaa
- Käytännössä täytyy saada nuoren luottamus rakennettua, sitten ollaan yhteydessä Ohjaamoon tai Merivan pajoihin
- Ohjaamo Startti (ilman sopimuksia nuoriso pääsee mukaan)
- Nuorten palvelut
 - Kuntouttava työtoiminta (sosiaalipalveluista ohjataan)
 - Työkokeilu (TE-keskus)
- Nuorten työpajatoimintaa 30-60 henkilölle vuositasolla
 - Toimintaa vuodesta 1987, 1989 Meriva perustettu
- Nuorisotyössä oli vahva verkosto, joiden kanssa tehtiin yhteistyötä esim. Sosiaalityöntekijä otti yhteyttä suoraan pajalle (tehtiin sopimus)
- Nuoret pitivät siitä, että Kemin kaupungin pajatoiminnassa pajalla oli ainoastaan nuoria, nyt siellä on monen ikäisiä

TARKASTUSLAUTAKUNNAN HAVAINNOT NUORISOTYÖ:

Tarkastuslautakunta on huolestunut, koska liian moni nuori syrjäytyy palveluiden ulkopuolelle eikä osallistu tarjottuun toimintaan, koska palveluihin ei ole pakollista osallistua. Päihde- ja mielenterveysongelmat ovat suuri riski oppimiselle ja työllistymiselle.

Tarkastuslautakunnan havaintojen perusteella työtä tehdään suurella sydämellä kelloon katso-matta niin Factorissa, tapahtumatoimistossa kuin nuorisotoimessakin. Korona-aikana pienellä budjetilla ja hyvien verkostojen avulla on järjestetty useita etätapahtumia. Kemin Factori tarjoaa nuorille musiikin tekijöille kannustavan ja eteenpäin vievän toimintaympäristön, joka mahdollis-taa oman osaamisen kehittämisen ja ammatillistamisen.

On huolestuttavaa, että tuottavuuden kasvua nuorisotyössä haetaan supistamalla tai lakkautta-malla toimintoja. Tutkimusten perusteella pienilläkin satsauksilla nuorisotyöhön saadaan ai-kaan suuria säästöjä tulevaisuudessa. Nuorisotoimea yritetty siirtää kaupungin toiminnoista useita kertoja.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että nuorisotyöhön sekä nuorisotyön tiloihin kiinnitetään erityistä huomiota ja kohdennetaan resursseja. Nuorisotyön työntekijöiden suuri vaihtuvuus osoittaa työnjohdollisista ongelmista, jotka täytyy pikaisesti ratkaista. Meri-valla ei ole resursseja "kaivaa" nuoria kotoa toimintaansa.

7. KESKEISIMMÄT HAVAINNOT

Vuoden 2020 työohjelman kuulemisten ja annettujen selvitysten sekä tarkastuslautakunnan omien havaintojen perusteella tarkastuslautakunta pyytää toimialoilta selvitykset, lausunnot ja kannanotot seuraavista asioista:

✓ Talousseuranta

Tilipäätöksen yhteydessä tuli jälleen esille sama ongelma. Kunnan ja kunnan omistamien tytäryhtiöiden välillä tuntuu olevan vastakkainasettelua. Omistajaohjauksella pitää tehdä selväksi se, mihin suuntaan tytäryhtiö kulkee ja, että se suunta on sama kuin kunnalla.

Tarkastuslautakunta haluaa kaupunginhallitukselta selvityksen, mihin kaikkiin toimiin on ryhdytty suureksi paisuneen alijäämän kattamiseksi määrätyssä ajassa?

Mitä toimenpiteitä yliarvostettujen tyhjien kiinteistöjen alaskirjaus vaatii ja millä aikataululla kaupunginhallitus aikoo ryhtyä toimenpiteisiin asian hoitamiseksi?

✓ Konserniohjaus

Tarkastuslautakunta haluaa kaupunginhallitukselta lausunnon siitä, onko kunnan ja kunnan omistamien tytäryhtiöiden välillä vastakkainasettelua? Tilinpäätöksen yhteydessä tällainen huomio tuli myös tilintarkastajan suunnalta.

Tarkastuslautakunta tarkastelee työssään Kemin kaupungin omistajanohjausta. Tarkastuslautakunta haluaa kaupunginhallitukselta lausunnon siitä, että konserni- ja suunnittelujaoston esityslisä- ja pöytäkirjat tulee toimittaa tarkastuslautakunnan nähtäväksi pyydettäessä, jotta arviointityö voidaan hoitaa laajasti ja kattavasti.

✓ Investoinnit ja hankinnat

Tarkastuslautakunta haluaa tekniseltä toimialalta lausunnon siitä, voisiko kaupungin taloudellisen tilanteen takia joitain investointeja tai hankintoja lykätä 1 - 2 vuodella?

✓ Nuorisotyö

Tarkastuslautakunta haluaa sivistystoimenjohtajalta selvityksen siitä, miten kaupungin nuorisotyön tilat saataisiin vastaamaan nykyaikaa. Olemassa olevat tilat ovat huonossa kunnossa.

Miksi liikunta- ja nuorisotoimi ei suunnittele ja hae rahoitusta nuorisotyöhön liittyviin hankkeisiin?

Miksi nuorisotoimen henkilöstövaihtuvuus on suurta?

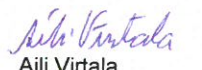
8. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

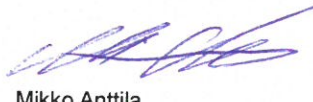
Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2020 Kemin kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää kertomuksessa julkituoduista havainnoista vastaukset tulosalueilta niin, että ne voidaan käsitellä kaupunginhallituksessa 30.9.2021 mennessä. Kaupunginhallituksen odotetaan ottavan kantaa kattavasti koko arviointikertomuksen sisältöön tulosalueiden kannanottojen lisäksi. Kaupunginhallituksen käsittelyn jälkeen vastaukset tulee toimittaa tiedoksi kaupunginvaltuustolle ja tarkastuslautakunnalle, joka tarpeen mukaan voi vielä pyytää tarkennusta kannanottoihin.

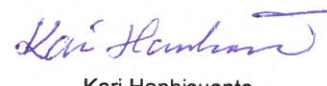
Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin johtoa, koko henkilökuntaa sekä lautakunnassa vierailleita asiantuntijoita hyvin sujuneesta yhteistyöstä.

Kemissä 2.6.2021

Jaana Kotkansalo
puheenjohtaja

Aili Virtala
varapuheenjohtaja

Mikko Anttila
jäsen

Kari Hanhisuanto
jäsen

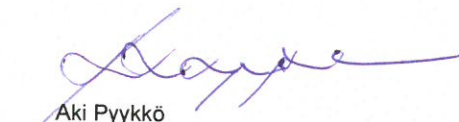

Petri Kittilä
henkilökohtainen varajäsen

Veikko Kumpulampi
jäsen

Kaisu Liiten
jäsen

Merja Liuski
jäsen

Juha Puro
jäsen

Aki Pyykkö
jäsen

LÄHTEET

Kemin kaupungin Toimintakertomus ja tilinpäätös 2020.

Kemin kaupungin talousarvio 2020 ja taloussuunnitelma 2019-2022.

Kuntaliitto. Tiedotteet 2020.

<https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2020/kuntatalouden-kriisi-jatkuu-kuntakentta-jakautui-kahtia-uudella-tavalla>.

Kuntaliitto. Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviot 2021.

https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Tietopaketti%20kuntien%20taloudesta_2.pdf

Kuntaliitto. Tiedotteet 2021.

<https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2021/koronatuet-toivat-kuntatalouteen-hetkellisen-helpotuksen-ja-puskurin-tulevaan>

Suomen tilastokeskus. Tilastot. Kuntatalous neljännesvuosittain 2021.

https://www.stat.fi/til/ktan/2020/04/ktan_2020_04_2021-02-10_tie_001_fi.html